

Til: Arbeids- og sosialkomiteen

Høringsinnspill til Statsbudsjett 2026, Prop. 1 S (2025-2026)

Rådet for psykisk helse er en ideell paraplyorganisasjon med over 30 medlemsorganisasjoner som samler erfaring, interesseorganisasjoner og ulike fag- og profesjonsmiljøer innen psykisk helse. Sammen med våre medlemsorganisasjoner jobber vi for å fremme god psykisk helse i befolkningen gjennom kunnskapsutvikling og -formidling.

Kap. 605 Arbeids- og velferdsetaten

Arbeidsrettet ungdomsprogram, ungdomsgaranti og overgang til arbeidslivet

Uføre i Norge utgjør nå 380 000 personer, av disse har mellom 135 000–140 000 en psykisk lidelse. Til sammen er nå 700.000 utenfor arbeid eller utdanning. Når så mange faller utenfor arbeid og fellesskap, mister ikke bare samfunnet viktig arbeidskraft – den enkelte mister også livsmot, mening og tilhørighet.

Tidlig og helhetlig innsats for ungdom utenfor arbeidslivet er avgjørende, særlig for forebygging av langtidsledighet og styrking av overgang til arbeid eller utdanning. Vi støtter den tverrsektorielle og helhetlige satsingen som gjøres gjennom systematisk kompetanseutvikling, Ungdomsløftet og de ulike modellene som testes ut. Samtidig ønsker vi å påpeke at det finnes et enkelt og kunnskapsbasert mestringsverktøy som styrker livskvaliteten og bidrar til bedre psykisk helse hos denne målgruppen.

Rådet for psykisk helse har samarbeid med NAV og Helsedirektoratet siden 2023 for å få NAV veiledere i å holde Hverdagsglede-kurs for NAV brukere. Målgruppen har vært unge under 30 år. Kurstilbudet følgeforskes av Folkehelseinstituttet. Foreløpige funn viser at deltakerne får økt livskvalitet, det reduserer ensomheten og øker arbeidsdeltakelsen. Ansatte i NAV må øke kompetanse og tilgang til forebyggende tiltak som mestringskurs og lavterskeltilbudet Hverdagsglede. Flere unge må rustes til å tåle arbeidslivet, bli sjeldnere sykemeldt og redusere tidlig utbrenthet.

Vi ber om at det avsettes 1 million til å tilby flere NAV-veiledere denne kompetansen. Programkategori 09.30 Arbeidsmarked, Kap. 634 Arbeidsmarkedstiltak, 70 Forsøk med ungdomsprogramytelse.

Kap. 601 Utgreiingsverksemd, forskning m.m)

Sykefravær og arbeidshelse

Vi er opptatt av tiltak for å redusere sykefravær, med særlig fokus på hvordan arbeidsmiljø og arbeidsbelastning påvirker helse og deltakelse i arbeidslivet. Fysisk aktivitet er den viktigste enkeltfaktoren i forebyggende helsearbeid, også for å forebygge psykisk lidelse som depresjon og angst. I yrker som brannvesen, politi og forsvar, er fysisk trening en integrert del

av arbeidstiden med begrunnelse i at yrket krever styrke og utholdenhet for å kunne utføres på en sikker og forsvarlig måte. Det er påfallende at tilsvarende belastninger i yrker i f.eks. helse- og omsorgssektoren, renhold og barnehage – sjelden innebærer samme tilrettelegging, selv om de ergonomiske kravene er store og risikoen for ulike plager høy.

Vi mener derfor at fysisk aktivitet og forebyggende trening bør løftes frem som et strukturelt tiltak i sykefraværarbeidet. Dette bør gjøres både gjennom bedre informasjon og oppfølging av arbeidsmiljøloven og gjennom anbefalinger til hvordan virksomheter kan legge til rette for fysisk aktivitet som en del av arbeidstiden. Dette vil bidra til bedre arbeidshelse, redusert sykefravær og økt bærekraft i arbeidslivet på tvers av bransjer – det vil være en investering som gavner hele samfunnet.

Vi ber om at det settes av 5 millioner til en nasjonal kampanje som fremmer fysisk aktivitet i arbeidslivet. 601, 22 Kunnskapsutvikling i IA-avtalen. Eller 71 Tilskudd til bransjeprogrammer.

Kap. 621 – Sosiale tjenester og gjeldsrådgivning

Sammenheng mellom gjeldsproblematikk og psykisk helse

Økonomiske belastninger, gjeldsproblemer og dårlig økonomisk styring kan føre til eller forverre psykiske helseplager. Det er behov for tverrsektorielle tiltak og koordinering mellom helse-, sosial- og økonomiområde, og vi må sikre samtidig hjelp til å løse kombinasjonsproblemer knyttet til psykiske lidelser og uhåndterlig gjeld. Forskning viser at effekten av psykisk helsehjelp er begrenset dersom de psykiske helseproblemene opptrer sammen med økonomiske problemer. Uhåndterlig gjeld utløser i tillegg en betydelig større selvmordsrisiko.

Å styrke den økonomiske rådgivningstjenesten er derfor ikke bare et spørsmål om økonomi – det er et spørsmål om folkehelse, likeverd og sosial bærekraft. Tidlig og kvalifisert hjelp er derfor en investering som hindrer at enkeltmennesker faller ut av arbeid, mister bolig eller havner i langvarig trygdeavhengighet. Skal vi forebygge psykisk uhelse og sosialt utenforskap, må økonomisk rådgivning være både tilgjengelig og faglig sterk. Det handler om å se hele mennesket – og gi hjelp før det er for sent.